SANDARA

AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SANDAROS LAIKRAŠTIS

SANDARA
LITHUANIAN WEEKLY
Published by
Lithuanian National League of America
Consisting of 100 Branches, located in all Principle Cities of the United States.
SANDARA
3227 So. Halsted St. Chicago, Ill.
Tel. Calumet 3277

METAI XX — PENKTADIENIS, SAUSIO (JANUARY) 6, 1933 m. — No. 1

BRUOŽAI

Rašo V. G.

SLA. Sekretorius dar Neišrinktas.
Kas Geriausiai Išgydo "Šaltį."
Alaus Gaminimas ir Bedarbė.
Dr. J. Šliupas Palangos Majoru.

SLA. Pildomoji Taryba neįstengė išrinkti sau sekretoriaus. Šeši balsai pasidalino lygiai tarp Dr. M. Viniko ir V. Čekanausko. Matyt, kompromiso nebuvo galima padaryt.

Gaila, kad taip įvyko. Ši organizacija reikalauja stiprios paramos ir tinkamų vadų kovoje su depresija. Jei Pildoma Taryba neįstengs išrinkti sekretoriaus, tai tinkamiausia but atsiklausti seimo delegatų nuomonės. Visuotini balsavimai užimtų perdaug laiko, bent kokius ketvertą mėnesių.

* * * *

Naujus metus pradedame sunkiose aplinkybėse, bet pilnai pasiryžę tęsti toliau tautinį darbą.

Vakarinių valstijų sandariečiai yra nusistatę dar labiau išplėsti savo veikimą. Apatijos nesimato; keliose srityse: labdarybės, apšvietos ir kitur mes atliekam daugiau negu buvusiais "prosperity" laikais.

* * * *

Daugelį lietuvių kankina taip vadinamas "inferiority complex." Musų kalboj galėtumem pasakyti — pasižeminimo jausmas. Jie sarmatinasi savo tautiškumo ir viešose vietose vadina save švedais, vokiečiais, tik ačiu Dievui ne juodukais.

Tėvai nenori leisti vaikus į lietuviškas draugijėles ar chorus, nes girdi, lietuviai nieko gero neturį. Kol neišmoksime gerbti patys save, ištikro, mums sunku atsiekti ką nors aukštesnio.

* * * *

Spėliojimai, kad su pradžia naujų metų biznis pradės gerėti, kol kas neišsipildo. Šiomis dienomis Illinois valstijoj užsidarė dar keli bankai. Toks nemalonus reiškinys pastebimas visoj šaly.

Ekonomistai laužo galvas ir jėško priemonių sustabdyti depresiją. Bet kaip? Vieni siulo išleisti daugiau popierinių pinigų ir nupiginti dolerį, kad jis but lengviau pagauti. Kiti reikalauja neįsileisti svetimose šalyse padirbtų prekių ir pan.

Hearsto laikraščiai po kiekvienos mažos žinutės padeda šaukimą "Buy American," kitaip sakant—nieko nepirkti iš užsienio. Bet jeigu nieko nepirksi iš kitų, tai ir svetimos šalys atsisakys prekiauti su Amerika.

Norint pagerint biznį, kodel neleisti išdirbinėti alų ir tuo budu suteikti darbo mažiausia 300,000 žmonių. Tai but gera pradžia. Bet Washingtono politikai dar vis bijosi sausųjų sutrukdyti net iki pavasario.

* * * *

Pereitam trečiadieny SLA. 36 kp. didžiausia kuopa visam susivienijime turėjo metinį susirinkimą. Fin. sekr. J. Balčiunas išduodamas raportą pažymėjo, jog Centras beveik tiek pat išmokėjo šiai kuopai pomirtinių ir pašalpų ligoj į vienus metus kiek iš tos kuopos yra gavęs. Reiškia Centrui labai mažai kas liko.

Šitoki padėtis turėtų atkreipti domę visų tų, kuriem rupi organizacijos ateitis.

* * * *

Dr. Jonas Šliupas pastatė savo kandidaturą į Palangos miestelio burmistrą arba majorą. Atrodo, jog ši vieta yra per menka tokiam garbingam vyrui.

Bet Dr. J. Šliupas netroško politinės karjeros. Jis galėjo pasiekti aukštą laipsnį valstybės aparate ir buti kokiu nors departamento direktoriu ar eksministeriu. Palanga, garbingiausis Lietuvos miestas jį daugiau vilioja negu Kaunas.

Mirė S. Valstijų Ex-Prezidentas Calvin Coolidge

Širdies liga buvo priežastim staigios mirties.

Northampton, Mass.—Sausio 5 d., staigiai mirė trisdešimtas Suvienytų Valstijų Prezidentas CALVIN COOLIDGE. Ponia Coolidge sugrįžusi ir krautuvės rado jį jau negyvą. Tuojaus tapo pašauktas Coolidge'aus ypatiškas draugas šeimos daktaras, Dr. Edward W. Brown, kuris pripažino, kad velionis buvo miręs pusę valandos prieš jo atvykimą. Staigi mirtis pakirto jojo gyvenimo gija Ketvirtadienyje, Sausio 5 dieną, 1933 m., jo namuose, Northampton, Mass., 12:25 min. po pietų. Staigios mirties priežastim buvo širdies liga. Laidotuvės įvyksta sekantį Šeštadienį, 3-čią val. po pietų, Plymouth, Vt.

Apie buvusį prezidentą Calvin Coolidge galima daug ką pasakyti, netik kaipo gerą prezidentą ir didelį tautos vadą, bet ir kaipo gerą lietuvių draugą. Jis budamas Mass. valstijos gubernatorium pirmas pasirašė memorandumą, kuriuomi reikalavo S. V. Congreso ir prezidento Wilsono pripažinti Lietuvą kaipo nepriklausuomą valstybę. O kuomet jis tapo išrinktas Suvienytų Valstijų Vice-Prezidentu, jis paveikė ant savo draugo — Prezidento Warren Harding'o ir kaip bematant Lietuva tapo pripažinta per S. V. Valdžią. Užtai Lietuva ir visa lietuvių tauta, ypatingai Amerikos lietuviai labai apgailestauja netekę savo gero draugo.

Ex-prezidentas Coolidge buvo rimto budo ir mažai kalbantis. Tačiau ką jis pareiškė, to ir laikėsi—buvo neperkalbamas. Jis buvo sekmingas netik savo profesijoj kaipo geras advokatas, bet jis turėjo pasisekimą visuomeniniame gyvenime ir politikoje. Politikoje jis nebuvo sumuštas nei vienuose rinkimuose, kuomet tik jis yra ejęs į kokį ofisą.

Calvin Coolidge'aus karjera.

Jis gimė Liepos 4 d., 1872 m., Plymouth, Vermont. Pradinį ir vidurinį mokslą įgijo Plymouth'e, Black River, St. Johnsburg Akademijose, ir Amherst College baigė įgydamas aukso medalį. Vėliau Northampton'e teises ir praktikavo advokaturą. Politikoje jis pasirodė kaipo narys Common Concil Northampton'o mieste, 1900-01 m. 1904 m., tapo mieste klarku. 1907 m. tapo išrinktu į Mass. vals. reprezentantus; 1910 m.—Mass. vals. senatorium; 1914 m. tapo senato pirmininku; 1916 m. Mass. vals. leit. Gubernatorium; 1919 m. Gubernatorium. 1920 metais jau tapo išrinktas Suvienytų Valstijų Vice-Prezidentu. Mirus Prezidentui Hardingui, rugp. 3 d.—tapo prezidentu ir 1924 metais tapo išrinktas S. V. Prezidentu dar keturiems metams. Nors Republikonų partijos vadai dar norėjo jį nominuoti ir išrinkti vienam terminui, bet jis pareiškė: "I do not choose run for Prezident in 1928" ir to laikėsi.

Užbaigęs antrą terminą Prezidentu, jis vėl apsigyveno Northampton'e ir praktikavo teises iki paskutinės dienos savo gyvenimo.

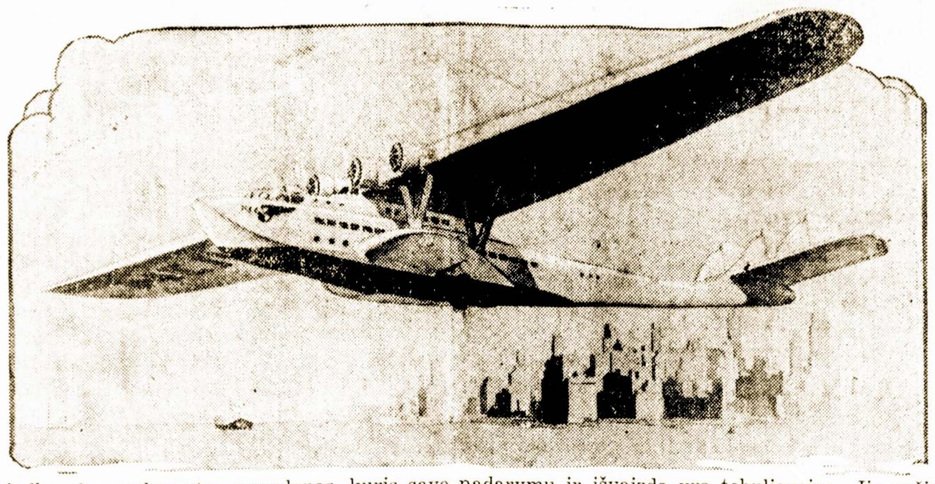

Lindbergho suplanuotas aeroplanas, kuris savo padarymu ir išvaizda yra tobuliausias. Jis važios 50 keleivių ir paštą iš Suvienytų Valstijų į Pietinę Ameriką.

Karas Tarp Japonijos ir Kinijos Vėl Atsinaujino

Japonai užėmė Kinijos miestą ir rengiasi užimti visą Jaholio provinciją. Japonija pasiuntė Kinijai ultimatumą.

Tokio.—Neoficialis karas tarp Japonijos ir Kinijos vėl prasidėjo, kuomet japonų kariuomenė išbombardavo ir užėmė Kinijos miestą—Shanhaikwan. Tą miestą užimant įvyko smarkus susikirtimas, tarp priešingų kariuomenių, kuriame žuvo apie 1,000 kinų ir apie 30 japonų. Tarp užmuštųjų ir sužeistųjų yra daugelis civylių.

Kas tas muštynes išprovokavo dar nėra tikrai žinoma, nes kinai kaltina japonus o japonai kinus. Vienas dalykas yra aiškus, tai Japonijos nusistatymas užimti visą Jaholio provinciją ir prijungti ją prie nesenai susidariusios ir Japonijos palaikomos Manchukuo (Manžurijoj) monarkijos.

Užėmus Jaholio provinciją, Japonija kontroliuotų visą šiaurinį Kinijos dalį.

Kad Japonija yra rimtai pasiryžus užimti Jaholio provinciją parodo Japonijos įteiktas Jaholio valdovui, Gen. Chang'ui, grižtas reikalavimas kad jis išpildytų šiuos reikalavimus:

1. Chang'as turi atsiprašyti Japonijos.

2. Traukinys, einąs pro Mukdeną, turi buti privestas prie Shanhaikwan'o ir jo stotis turi buti pavesta japonų kontrolei.

3. Turi buti ištraukta iš Shanhaikwan'o visa kinų kariuomenė ir miestas pavestas tarptautine zona.

Cang'as atsisakė tuos reikalavimus išpildyti ir manoma, kad jis mėgins atsispirti japonų puolimams.

Kinija kreipėsi į Tautų sąjungą, prašydama sustabdyti Japoniją nuo tolesnių Kinijos puolimų. Jeigu Tautų Lyga nepajėgs tuos nesusipratimus tarp dviejų besikaujančių valstybių išlyginti, tai Kinija grasina iš tautų Sąjungos pasitraukti.

ŠVECARIJA DEPORTUOJA FAŠISTUS PROVOKATORIUS

Bernas. — Šveicarijos federalinė taryba nutarė išsiųsti 6 žymius italų fašistus, gyvenančius Pietų Šveicarijoj. Jie kaltinami vaidinę provokatorių vaidmenį italų politinių pabėgėlių tarpe.

Žinios iš Lietuvos

PROF. JUNGTERIS BERLYNE KALBĖJO APIE LIETUVĄ

Įvyko šios savaitės pradžioje puikiuose vokiečių spaudos rumuose. Savo paskaitoje jis populiariai ir išsememai, moksliškai nušvietė: Lietuvos kredito rinką, žemės ukio išsivystymą ir Vyriausybės priemones jam kelti, eksportą, pramonę ir ekonominį krizį Lietuvoje. Paskaita publikoje sukėlė didelio susidomėjimo Lietuvos ukio gyvenimu. Net tokie pirkliai, kurie seniau turėjo prekybinius ryšius su Lietuva bet įvairių aplinkybių verčiami tuos ryšius buvo nutraukę, ėmė teirautis, kaip galima butų vėl užmegsti prekybą su Lietuva. Paskaitos klausyti prisirinko rinktinės publikos pilnutėlė gana erdvi spaudos rumų salė; be Lietuvos Pasiuntinybės narių ir vietos lietuvių kolonijos publikoje matėsi: diplomatinio korpuso nariai, mokslininkai, bankininkai, pramonininkai, pirkliai, jų tarpe ypač daug tokių, kurie iš Lietuvos eksportuoja žemės ukio produktus, žurnalistai ir t. t.

Paskaita paskleidė netik Vokietijos sostinėje, bet ir už Vokietijos ribų per užsienio žurnalistus,daug objektyvės šviesos apie Lietuvą ir jos ukį. Už tai paskaitoje dalyvavusieji prof. Jungferiui pareiškė dėkingumą gausiu aplodismentu. Po paskaitos dar valandėlė prof. Jungferis dalinosi mintimis su Lietuvos piliečių sąjungos Berlyne nariais ir kitais, kurie šią paskaitą rengė ir tuo padarė savo tėvynei Lietuvai neabejotinos naudos.

Nutarta leisti metinį literaturos almanachą

Šiomis dienomis Lietuvos rašytojų dr-jos valdyba turėjo posėdį, kuriame nutarta kasmet leisti literaturos almanachą. Jame bus dedamos žinios apie dr-jos veikimą, plati metinės literaturos apžvalga etc.

Taip pat valdyba nutarė įsteigti literaturos fondą. Tuo reikalu pavesta J. Grušiui susitarti su teisininkais ir parašyti fondo statutą.

Buvo iškeltas klausimas ir dėl V. Pietario kuno perkėlimo iš Ustiužnos į Lietuvą, tačiau dėl lėšų stokos tuo tarpu susilaikyta.

ŽAGARĖS VALSTIEČIŲ PAGEIDAVIMAI

Žagarė. Po ilgos pertraukos, įvykęs Valst. Liaud. s-gos, vietinės kuopos narių visuotinis susirinkimas praėjo labai gyvai. Susirinkime buvo perskaityta Centro komiteto reikšmingas sveikinimas, kuris džiaugsmingai sutiktas. Vėliau išrinkta nauja kuopos valdyba ir revizijos komisija. Valdybon išrinkti: p. p. B. Šlabys, J. Luobinis ir S. Laurinaitis.

Kadangi organizuotiems valstiečiams žymiai lengviau atsispirti prieš visokius šių dienų negalavimus bei jų išnaudotojus, tatai susirinkimas aptaręs, šių dienų valstiečių buklę, rado reikalingu, kad valstiečiai organizuotųsi į jų reikalus ginamas organizacijas. O tokia organizacija, tuos reikalus ginanti, yra Lietuvos valstiečių Liaudininkų sąjunga, kuri bendradarbiauja net su Tarptautiniu valstiečių biuru.

Be to nutarta kreiptis į Sąjungos Centro komitetą, kad pastarasis, kur reikalinga, darytų metrikaciją ir butų panaikinti įvairus sindikatai.

UŽPIRKTA MAŠINA SNIEGUI NUO PLENTŲ VALYTI

Plentų v-ba užpirko iš Amerikos specialią mašiną sniegui nuo plentų valyti. Mašinos kai kurios dalys jau anksčiau buvo Amerik. liet. b-vių pergabentos Mašina kaštuoja 95,000 lt., yra 60 jėgų.

VARŽYTYNĖS BAIGĖSI MUŠTYNĖMIS

Nupirkusius mišką sumušė, apipylė vandeniu, išdaužė valsč. valdybos langus.

Jonišky įvyko viešas miško pardavimas. Del dar nepaaiškėjusių priežasčių smulkus pirkliai, viens kitam nepasiduodami, už mišką susivaržė šiais laikais nežmoniškomis kainomis.

Tos varžytinės nepatiko piliečiams ir jie puolė mušti išvaržiusius mišką. Kai kurie buvo taip pridaužyti, kad be sąmonės juos išvilko lankan, o lauke ant jų pradėjo pilti kibirais šalto vandens.

Paskui žmonės pradėjo daužyti savivaldybės langus. Kada viršaitis norėjo savo piliečius nuraminti, kažkas iš publikos sušuko: "plytą jam į galvą." Atvykusi policija peštukus nuramino.—**Meld.**

Illinois Milicija Malšina Besikaujančius Angliakasius

VAKAR DIENOS SUSIRĖMIMO REZULTATAI: DU NUKAUTI; KETURIOLIKA SUŽEISTA IR AŠTUONIOLIKA AREŠTUOTA

Taylorville, Ill. Sausio 4 d.—Kova tarpe dviejų grupių mainų darbininkų prasidėjo dar pereitam rugpiučio mėnesy, kuomet kompanijos nukapojo darbininkams algas. Dalis sutiko su kompanijų patvarkymu ir pasirašė sutartį, kuomet kita dalis griežtai pasipriešino. Na ir, žinoma, tuomet prasidėjo aštri kova dar bininkų tarpe. Tačiau įsikišus valdžiai—su milicijos pagalba, ta kova tapo numalšinta ir prasidėjo darbas. Vienok tai buvo tik laikinai "ramybė" atsteigta.

Paskutinėmis dienomis ta kova vėl atsinaujino ir rezultate mes matome: du žmonės tapo nukauti, 14 sužeista ir 18 areštuota. Kova ant tiek paaštrėjo, kad vietinė policija paliko bejėgė ir tapo pašaukta net penkios kuopos nacionalės milicijos. Kadangi kas dieną straikierių skaičius vis didėja, tai milicija apstojo visus kelius Chrstian apskrityje ir nepraleidžia išvažiuoti nei vienam žmogui be svarbaus rekalo, neturinčio jokio reikalo su mainierių kova. Paaštrėjus kovai, pasirodė, kad yra gerai apsiginklavusios abi pusės. Leitenantas-pulkininkas Davis, milicijos komandierius įsakė ieškoti ginklų ir pas kurius straikierius ginklai bus rasti—jiems gręsia sunki bausmė.

Kuri pusė laimės, sunku pasakyti. Mat valdiškose sferose yra pasireiškusios dvi nuomonės: Sherifas su milicijos komandieriais užstoja kompanijas ir pasirengę atsteigti tvarką, nežiurint kaip tas brangiai kainuotų. Majoras, aldermanai ir kiti valdininkai užtaria streikuojančius darbininkus. Tas, žinoma, dar labiau paaštrina angliakasių kovą.

ba "džiazas," bet, neužmirškim, **Laikraščiai bijo pareikšti savo opiniją.**

Kuomet pereito rugsėjo mėn. laikraštis "Daily Breeze" savo editoriale patarė darbininkams eiti į darbą už sumažintą mokestį—$5 į dieną, tai sekančią naktį tapo išsprogdinta visa spaustuvė. Todel dabar vietos laikraščiai vengia reikšti savo opiniją už bile pusę ir paduoda tik žinias apie šią mainierių kovą.

KAIP BACILOS IŠDAVĖ ŽMOGŽUDĮ

Viename kaime Venecijos apylinkėj tulo kalvio šeimynoj įvyko "stebuklas": "polenta" (kukuruzos miltų košė), išbirta pietums staiga paraudonavo ir pakvipo pastovėjusiu krauju.

Pamaniusi, kad į košę kokiu nors budu pateko kraujo, šeimininkė išmetė "polenta" lauk ir išvirė naują, bet atsitiko tas pats "stebuklas."

Visas kaimas sujudo del tokio "stebuklo." Prietaringi kaimiečiai įtarė, kad kalvio namuose kas nors yra negera.

Kitą dieną kalvis atėjo į žandarmeriją ir prisipažino pereitais metais užmušęs kaimyninio kaimo žmogų. Lavonas buvo rastas laukuose su suskaldyta kaukuole, bet žmogžudžio ligšiol nebuvo galima rasti.

Kalvį išgabeno į kalėjimą ir tuo tarpu Paduos universiteto profesorius Pietro Spika ištyrė "kruviną polentą": košės raudona spalva ir kraujo kvapas kilę del tam tikro parazito "mikrokokus prodigiosus," kurs veisiasi kukuruzų miltuose.

OLANDIJA PANAIKINO VISĄ EILĘ ATSTOVYBIŲ

Haga. XII. 17. Elta. Ekonominiais sumetimais olandų vyriausybė nutarė panaikinti savo atstovybes Vienoj, Varšuvoj, Atėnuose, Ankaroj, Lisabonoj ir Meksikos mieste. Pasiuntiniai ir personalas jau atšaukti. Olandų vyriausybės žygis sukėlė didelę sensaciją.

VISI ITALAI GAUS DUJINES KAUKES

Italų min. kabinetas aprobavo įstatymo projektą, kurio numatoma aprupinti valstybės lėšomis visus italus dujinėmis kaukėmis. Tuo norima apsaugoti civilinius gyventojus nuo orinių puolimų karo metu.

Persija Užsakė Daugiau Karo Laivų ir Aeroplanų

Finansiniu ir militariniu atžvilgiu Persija smarkiai progresuoja.

Taharamas. — Sustiprinimui savo karo laivyno Persija užsakė keletą laivų Italijoj ir keliolika karo lėktuvų Vokietijoj.

Tais užsakymais nusistebėjo netik vietos gyventojai, bet ir užsienio valstybės, nes prieš penkis metus Persijos finansinė padėtis buvo ant tiek bloga, kad ji nepajėgė apmokėt algas savo darbininkams.

Taip finansams nusilpnėjus buvo pakviestas Amerikonas tuos finansus sutvarkyt ir laike 5 metų jo darbo Persijos finansinė padėtis ant tiek pagerėjo, kad šiandien ji apmoka visiems savo darbininkams, užlaiko 100,000 kareivių, subalansuoja savo biudžetą ir diena iš dienos stiprėja.

MIRĖ GYVAČIŲ PERSIVALGĘS DIPLOMATAS

Kantono ligoninėj mirė kiniečių diplomatas Ču Čao Sin, užsinuodijęs gyvačių mėsa, kurios jis persivalgė anglų admirolui surengtame bankete.

Kinijoj ir Japonijoj mielai valgo gyvates, bet gyvačių pietus kainuoja ligi 500 frankų.

Gyvates gaudo gyvas, jas primuša, išpiauna atskiras dalis ir įvyniotas į kumpį, verda su jurų žolėmis. Ligi šiol nusinuodijimų nebuvo pastebėta.

Južintai, Rokiškio aps. Jono Žemaičio bute nuomininkė rusė M. išėmusi iš krosnies duoną palindo ji pati pasikaitintų. Rusė labai buvo druta ir krosnyje užliuvusi iškepė. Kad lavoną išimti, reikėjo krosnis sugriauti.

SANDARA

AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SANDAROS LAIKRAŠTIS

Lithuanian Weekly
Published Weekly on Friday by
Michael Narvid

Editorial Office:
3327 South Halsted Street Telephone Calumet 3277

SUBSCRIPTION RATES:
$2.00 per year in the United States
$3.00 per year in Canada and all foreign countries

Entered as second class matter OCTOBER 25th, 1928, at the Post Office at Chicago, Illinois, under the ACT OF MARCH 3, 1879.

Sandara yra savaitinis laikraštis, leidžiamas kas penktadienis. Leidžia Amerikos Lietuvių Tautinė Sandara, 3236 So. Halsted St., Chicago, Ill.

Užsisakymo kaina
Suvienytose Valstijose metams $2.00
Užsienyje metams $3.00

SANDAROS PLATFORMA LINK LIETUVOS IR LIETUVYBĖS

Laisva Nepriklausoma Demokratinė Lietuvos Respublika.

Vyriausia šalies valdžia ir suverenas yra pati tauta, išreiškianti savo valią, slaptu ir teisėtu balsavimu visų pilnamečių ir pilnateisių gyventojų — vyrų ir moterų.

Lietuvos Respublikos ir visos Lietuvių Tautos sostinė ir tautinio bei kulturinio gyvenimo centras yra Vilnius.

Visuotinas bešališkas švietimas ir mokslo bei kulturos kėlimas tarpe Lietuvos ir išeivijos lietuvių.

Kuoartimiausi broliški ryšiai tarpe Lietuvos ir plačiosios išeivijos Jungtinėse Valstijose ir kitose šalyse.

Bendros pastangos ir veikimas įgyvendinti Lietuvoj ir visoj tautoj plačiausios demokratybės principus.

Visiems žmonėjimams ir sąžinės įsitikinimams tolerantiškumas ir atskyrimas tikybinio veikimo nuo poltinio.

Konstitucijos garantijos piliečių teisėms ir piliečių įsitikimybė Konstitucijai.

Atsižvelgiant į tautos ateitį — pastangos priaugančiąją lietuvių kartą — jaunuomenę, išauklėti sveiką, apsišvietą ir tautiškai susipratusią.

Amžina kova už Lietuvos sostinę Vilnių visais galimais budais — Mes be Vilniaus nenurimsim.

KO GALIME LAUKTI IŠ 1933 METŲ

Pradedame naujus metus su geresne viltim. Gal but šiuose metuose sulauksim normalių laikų ir atsikratysim varginančios bedarbės. Politikai ir ekonomistai, kurie kontroliuoja biznį, turės surasti tinkamų vaistų krizlui, kitaip visa šalis atsidurs dar didesniam pavojaus verpete. Krizis but seniai prašalintas, jei ne valstybės galvų snaudimas ir apsigaudinėjimas. Per pastaruosius porą metų, jie jau šio to pasimokino, ypač republikonų partija Amerikoj, ir kas dabar nevaldys, turės rimtai galvoti ir dirbti, kad išgelbėti šalį nuo bankruto, o savo partiją nuo paskerdimo balsuotojų "stockyarduose."

Bet kaip su Amerikos lietuvių tautiniu gyvenimu? Ką ypatingo norėtumem atsiekti ir laimėti? "Prosperity" ir "depresija" yra pasauliniai dalykai. Viena ir antra priklauso ne vien nuo musų, bet ir nuo desėtko Europos ir Amerikos žymesnių kraštų. Bet Amerikos lietuvių silpnėjimas ar stiprėjimas; jų įtaka šios šalies politikoj; jų organizacijų pasisekimai, priklauso ne nuo Japonijos ar Vokietijos, bet nuo musų pačių. Užtaigi linkėdami sau ką nors gero, sykiu turėtumem jo siekti; dirbti ir kovoti.

Dabartiniai sunkus laikai, reikalauja iš kiekvieno sąmoningo lietuvio smarkiau įtempti savo pajėgas ir daugiau pasiaukoti. Milžiniškos amerikiečių draugijos, laikraščiai, bizniai gali lengviau atsilaikyti prieš krizį, negu musų lietuviškos. Pirmuosius gelbsti Washingtonas. Lietuviai gi ką jie turi sutvėrę, yra priversti ginti savo pajėgomis.

Pažvelgus į 1933 metus matome visą eilę svarbių uždavinių. Pirmoje vietoje stovi palaikymas lietuvių tautinės dvasios. Tuli kritikai, beabejo, apšauks tą "atžagareivišku" arba "fasištišku" darbu. Bet tokių kritikų negalime paisyti. Jų nepaisė taipgi Dr. J. Basanavičius ir Dr. J. Šliupas. Amerikos lietuvių visuomenė turėtų didžiuotis tuomi, kad ji yra lietuviška.

Mes taipgi pageidautumem, kad šiais metais sandariečių šeimyna dar labiau sustiprėtų naujais nariais, didesniu pasišventimu ir tikra broliškumo dvasia. Sandaros organizacija, jos kuopos ir nariai dirba Amerikos lietuvių išeivijos ir Lietuvos gerovei. Tegul su kekvienais naujais metais ši kilni ideja randa platesnio ir širdingesnio pritarimo.

NEAPSIMOKA SUVEDŽIOTI VISUOMENĖS

Adv. F. Bagočius atspausdino "Tėvynėj" jau antrą dalį savo apdumojimų apie SLA., jo rinkimų tvarką, demokratiją ir kokią ten negirdėtą dar pas mus "proto aristokratiją."

Nors keliose vietose, mes įstebim atvirą nuoširdumą, tačiau didesnėj savo daly, minėtas p. Bagočiaus straipsnis pašvęstas įtikinimui, kad tik jo šalininkai yra tikri žmonių draugai ir demokratai. Kaipo advokatui tas galima but atleisti. Kaip kas išmano taip save gano. Bet vieno dalyko, mes nenorėtumem dovonoti, tai—paniekinimo SLA. konstitucijos. Adv. F. Bagočius patiekė mums visą SLA. Pild. Tarybos rinkimų planą, visai užmiršdamas, kad to organizacija jau seniai turi įrašytą į konstituciją ir narių priimtą rinkimų tvarką. Ponas Bagočius širdinasi ir išmetinėja tiems, kurie neprižįsta jo "juridinių" išvedžiojimų, o laikosi konstitucijos.

Viduryje savo straipsnio, p. Bagočius užklausia:

"Taigi musų organizacijoj vėl kįla didelis principinis klausimas: ar ją valdys žmonės—eiliniai nariai per savo išrinktą administraciją, kurią mes Pildomąja Taryba vadinam, ar ją valdys musų protiškos vadovybės (Seimo delegatų) išrinkta Taryba."

Didesniam pažeminimui seimo delegatų p. Bagočius pavadina juos "protiška vadovybe," visai skirtinga nuo žmonių ir eilinių narių. Čia, matyt, autorius užmiršta, jog kiekvienas seimo delegatas yra renkamas kuopos narių; jog delegatai suvažiavę į kruvą ir apsipažinę su visais kandidatais gali geriau atspėti kuris tų kandidatų yra tinkamesnis. Lietuvos seimo atstovai buvo išrinkę valstybės prezidentu Dr. K. Grinių. Sulig p. Bagočiaus išvedžiojimų tie rinkimai nebutų geri ir teisingi. Mes žinom taipgi, jog Amerikoj vargiai ar berasit vieną žymesnę fraternalę organizaciją, kurios viršininkai nebut išrinkti delegatų suvažiavimuose. Toki rinkimų tvarka yra praktiškiausia.

SLA. Pildomos Tarybos rinkimai pereitam seime atlikti pagal esamos konstitucijos kitaip buti negalėjo, nes tuomet visa organizacija but pakliuvus į bėdą ir gal netekus čarterio. Mėtydami pusiau tuščias, pusiau demagogiškas frazes, tuli "pažangieji" tyčia ignoruoja konstitucinę tvarką. Mes neturim nieko prieš panaikinimą seimo teisės rinkti Pildomą Tarybą; tegul vienų visuotinų balsavimų užtenka. Bet tuomet reiktų pastatyti pačią konstituciją ir pakeisti čarterį. Ponas F. Bagočius ir jo draugai neprivalėtų suvedžioti visuomenės šukavimais apie "panaikinimą demokratijos" ir pan.

SKUNDIMAS LIETUVIŲ ARGENTINOS POLICIJAI

Šiomis dienomis gavome iš Argentinos pranešimą, kuris beabejo, nustebins ne vieną skaitytoją. Jau esam minėję, jog Argentinoj susikurė Tautininkų Sąjunga, kuri leidžia savo savaitraštį. To savaitraščio redaktorius keršindamas keliems vietos sandariečiams įskundė juos valdžiai, kaipo komunistus. Policija įskustuosius suėmė, atliko aštrius tyrinėjimus, bet nieko blogo nesuradus, sandariečius paleido.

Neužilgo po šio incidento, įvyksta Argentinos sandariečių vakaras, kurin atsilankė ir tautininkų organo redaktorius. Rengėjai, pastebėję tokį "malonų" svečią liepė jam išsikraustyti. O kuomet tas pasipriešino, tai likosi policininko prašalintas.

Tokie yra nuogi faktai to apgailėtino incidento. Retai kuris nepripažins, jog tai apgailėtinas dalykas ir garbės lietuviams nedaro. Kas dabar yra didesnis kaltininkas? Mums atrodo, jog tas, kuris neteisingai skundžia lietuvius ir tuomi sudaro jiems neapsakytą skriaudą. Reikia atsiminti, jog Argentiną valdo faktiškas diktatorius Justo, kuris 1930 met. rugsėjo 15 dieną nuvertė prezidentą Irigoyen. Patekti bile kam į diktatoriaus rankas, reiškia beveik tą patį ką atsidurti Maskvos "črezvičaikoj." Jeigu Tautininkų Sąjungos vadai bandys ir toliau naudotis panašiomis priemonėmis, tai didžiuma Argentinos lietuvių turės bėgti iš tos šalies arba atsidurti policijos priežiuroj.

Apžvalga

CALVIN COOLIDGE MIRTIS

Pereitam ketvirtadieny, sausio 5 dieną staiga pasimirė buvęs Suvienytų Valstijų prezidentas Calvin Coolidge. Iš priežasties šio įvykio visoj šaly tapo paskelbtas 30 dienų liudėsis.

Calvin Coolidge pasiliks istorijoj kaipo žmogus, kuris tyliai bet sąžiningai vadovavo valstybės aparatu laike didžiausios, bet neilgai gyvavusios 'prosperity" gadynės. Jam teko nelengvas uždavinys apvalyti republikonų partiją ir nuplauti tas dėmes, kurias paliko Hardingas. Kadangi tuomet viskas ėjo gerai, tai skandalai greit užsimiršo ir p. Collidge atgaivino žmonių pasitikėjimą.

Laike jo administracijos nesykį Amerikos lietuvių atstovai buvo priimti į Baltąjį Namą ir maloniai išklausyti. Juokdarys Will Rogers sykį yra pasakęs: 'Collidge, tai vienintėlis tikras demokratas, ką esam turėję prezidento vietoj." Ištikro, jis buvo neišdidus ir visiem prieinamas.

LENKAI MANO PASILIKTI VILNIAUS ŠEIMININKAIS

Pasirašę nepuolimo sutartį su Rusija ir tuo budu gavę užtikrinimo iš Maskvos, kad jų rubežiai paliks neliečiami, Lenkai išnaujo pasiputė ir it rodydami į mus pirštu kartoja: "nebesvajo kit apie Vilnių; jis musų. Lenkija geros širdies valstybė. Ji priglaudė jusų sostinė; dabar norėtų globoti ir visą Lietuvą..."

Šitoji giesmė dabar kartojama Varšuvos laikraščiuose. Jos atbalsiai beveik kasdiena pasiekia ir Amerikos lenkų spaudą. Visur skleidžiama nuomonė, jog Lietuva greitai pasiduos ir antrą sykį nuvažiavusi į Liubliną pasirašys naują uniją.

Šiomis dienomis Amerikos lenkų susivienijimo organas "Dziennik Zwiazkowy" įdėjo savo išvedžiojimus apie Lietuvą. Viename jų rašoma:

"Kol tarp Lenkijos ir Rusijos viešpatavo aiški neapykanta, Kaune dažnai buvo manoma, jog turės įvykti lenkų-rusų karas, kurį su pagalba vokiečių bolševikai laimės. Ištikus tokiam karui, Vilniaus kraštas but grįžęs Lietuvai. Del to lietuviai ir nenorėjo klausytis apie taiką su Lenkija. Dabar dalykai pakietėjo. Rusų-lenkų sutartis bus galioj penkius metus, o po to, dar gal atsinaujins. Tuom tarpu per penkius ar dešimts Metų Vilniaus kraštas taip sulenkės, jog ir grįžus jam kokiu nors stebuklu prie Lietuvos, jis del savo lenkiškumo bus dideliu pavoju Lietuvai.."

Straipsnio pabaigoj nurodoma, jog geruoju gyvendama su Lenkais, Lietuva susilauktų visokių dangaus gerybių. Tokie pasakojimai, žinoma, neturi jokios vertės. Nuo pat musų valstybės susikurimo iki šių dienų Varšuva kasė mums duobę. Nežiurint, kokias sutartis nepasirašytumem, vis vien jos neturės daugiau reikšmės už Suvalkų sutartį ir Lenkija nenustos svajojus atgaivinti senąją savo valstybę "nuo jurų lig jurų."

Tačiau bereikalingai mus gąsdina pilnu Vilniaus krašto sulenkinimu. Mušdami žydus ir persekiodami lietuvius ir gudus lenkai vargiai ar laimės bent paviršutinę gyventojų simpatiją.

KRITIKA BE SENSO

Mes turime nemažą burį taip vadinamų darbuotojų, kurie per metus ar ilgiau snaudžia, o kuomet kas nors bakštelėja į šoną, tai pašoksta ir nežino ko griebtis. Dr. A. L. Graičunas yra vienas tų, kuris vadovaujasi impulsais. Atlankęs pirmą šiam sezope "Birutės" choro Chicagoj vakarą, jis parašė "N." štai kokią kritiką:

"Nueik į "pirmyn," kuris skaitosi pažangiųjų choru — didelė šokių dalis yra tikrai lietuviški šokiai—grynai, tyri lietuviški šokiai. "Birutės" koncerte, tuo tarpu, džiazas. Man "Birutės" elgėsys nepatinka. Afišuotis lietuviais dagi tautiškai susipratusiais, o nuo afrikoniško džiazo neištrukti, nedaro labai gerą įspudį. Laukinis, seksualinis, šiurkštus džiazas nelabai pritinka po gražių, dailių lietuviškų meliodijų."

Well, jeigu Dr. Graičunas yra toks smarkus reformininkas, kodel jam nepabandyti prašalinti iš Amerikos "afrikonišką džiazą." Jis tuomet but ištikro vertas didelės garbės.

Bet pasakyti ir padaryt, tai du skirtingi dalykai. Mums gali nepatikti moderniški šokiai arba "džiazas," bet, enužmirškim, kad juos šoka netik Amerikoj, bet ir laisvojoj sostinėj Kaune. "Birutės choras tiek kaltas už "džiazą" kiek Dr. Graičunas.

ŠIS BEI TAS

Rašo A. Brijunas.

NAUJŲ METŲ SENAS DARBAS

Su pirmu 1933 metų "Sandaros" numeriu šiuomi pareiškiu savo linkėjimus **"Šis bei Tas"** skaitytojams laimingų naujų metų ir pasėkmingos darbuotės lietuvybės dirvoje bei Sandaroje, tikėdamas, kad jums nors kiek šis skyrius nustelbia monotoniškus gyvenimo eigos debesius ir prisideda prie šviesesnės lietuvių gyvenimo vilties sukurtuvės. Ką per pereitus metus "Sandaroje" nuo darbo atliekamu liuolaikiu rašiau buvo širdies išraiška lietuvybės reikaluose ir tikiuos jus taip suprasite ir taip priimsite. Kiekvienas sandarietis prisidėdamas kas su doleriu, kas su plunksna, kalba ir kitokiu veikimu Sandaroje—atlieka savo, kaipo lietuvio pareigas.

Šiais metais sandariečiai gyvenimo eigos bus verčiami dar daugiaus padirbėti Sandarai. Nelaboji depresija taip išaikvojo musų jėgas, kad, norėdami tęsti per metų metus užvestąjį darbą, turėsime dar labiaus sukaupti užsilikusią energiją, idant savo organizaciją ir laikraštį pastačius ant drutesnių pagrindų.

Niekas nesako, kad per pereitus metus sandariečiai nieko nedirbo bei nieko nenuveikė. Dirbo ir labai dirbo! Vienok visas darbas buvo varomas pastangomis mažesnės dalies sandariečių. Todel su naujais metais išjudinkime prie Sandaros darbo ir tuos savo brolius ir seseris iki šiolai snaudusius, kad jie padėtų mums pažangios lietuvybės darbą varyti galingesniu tempu. Tegul šiais metais visose Amerikos lietuvių kolionijose pasireiškia gyvesnis sandariečių veikimas ir tegul nebuna lietuviais apgyventos vietos be Sandaros kuopos.

KĄ SAKO SKAITYTOJAI APIE "SANDARĄ" IR KITUS LAIKRAŠČIUS

Gerbiami "Sandaros" Leidėjai:

Šiuomi prišiunčiu $2.00 už "Sandaros" prenumeratą metams. Per ilgus metus skaičiau "Keleivį" (kol nepažinau "Sandaros"), bet įkirėjo man jųjų šmeižtai. Jiems tik tie geri skaitytojai, kurie šoka pagal jųjų muziką. Panašiai daro ir katalikiškieji laikraščiai. Per apie keturis metus įsitikrinau, kad "Sandara" yra geriausias lietuviškas laikraštis Amerikoje. "Sandarai" yra geras kiekvienas tautietis, kuris tik padoriai elgiasi. Antras dalykas kas man patinka, tai kad "Sandaroje" matosi daugiau kurybinio darbo, negu kituose laikraščiuose. Taip gi man patinka straipsniai, kaip tai Smulkučio ir kitų. Žodžiu sakant, ko ilgiau "Sandarą" skaitau, tuo labiau man patinka ir pareiškiu, kad aš su "Sandara" nesiskirsiu kol gyvas busiu.

Kadangi jau esu nejaunas ir nelabai tvirtas fiziškai, tai daug ką pasidarbuoti negaliu. Tačiau pasižadu laiks nuo laiko parašyti į "Sandarą" apie vietos lietuvių veikimą ir nuotikius jųjų tarpe.

Priimkite mano gilios pagarbos pareiškimą, ir pasilieku "Sandaros" skaitytojas,

J. Petronis, Lima, Ohio.

Kupiškis ir jo Apylinkė

Rašo J. Pingvinietis

Iš Ten, Kur Liaudies Namo Svyturiai Skleis Šviesos Spindulius.

(Tąsa)

Kupiškis ir jo apylinkė gali didžiuotis davusi daug žymių mokslo ir šiaip žymių visuomenėje vyrų.

Lauras Stoka-Gucevičius, (1753-1798), architektorius, vėliau architekturos, fotografijos ir žemelapių profesorius Vyriausioje Lietuvos Mokykloje ir Lietuvos Inžinierių Korpuso Mokykloje Vilniuje, buvo kaip profesorius Paulius Galannė rašo, Migonių sodžiaus, Kupiškio parapijos, Ukmergės apskrities valstiečio baudžiauninko Simo sunus, gimęs 1753 metų rugpiučio mėn. 5 dieną.

Apie tokią žemą Gucevičiaus kilmę vienintėlis jo biografas Karolis Podčašinskis paprastas architekturos profesorius Vilniaus Universitete, tai "nuodėmei sumažinti" štai ką sako:

"Asmeniškos žmogaus vertės iškilimas, turi tam tikras ribas, kurių negali paliesti nei kilmės žemumas nei aukštumas, priešingai, iš tokios vertės žmogaus einanti karta turi didesnės atspindinčios protėvių garbės, jąja didžiuojasi visas kraštas, turįs vertų piliečių, tikrai įgijusių naudingumą. Gucevičiaus vertingumas ir stovi toje plotmėje ir del to neabejojau pažymėti žemą jo kilmę."

Tam pateisinimui apsibudinti, Gucevičiaus "žemai" kilmei pabrėžti, Padčašinskis pažymi, imdamas už Gucevičiaus gyvenimo aprašymo motto šiuos Jono Sniadeckio žodžius: "Vidutinis neaukštas luomas dažnai buna didžiųjų, žymiųjų žmonių lizdas ir lopšys."

Kilęs iš tokio luomo ir gimtinėje praleidęs kudikystės metus Lauras pramoko Kupiškio parapinėje mokykloje gimtosios (tada lenkų) kalbos. Toliau dvejus metus mokėsi pradžios mokykloj prie Palėvenės bažnyčios, tarnaudamas klebonui bažnyčioje.

Po Lėvenį benendrinėdami užaugo, Kupiškio liaudies mokykloje pradžios mokslą įgijo, Aukštupėnų kaime gimęs a. a. profesorius **Povilas Matulionis,** Vežionių kaime—a. a. kalbininkas ir geografas **Antanas Vireliunas,** baigęs Panevėžio mokytojų seminariją, jis ėmėsi kalbos ir krašto tyrimo darbo. Per savo didelį darbštumą išmoko svetimų kalbų ir buvo pasiekęs nemažo mokslo. Vireliunas dažnai kartodavo šiuos žodžius: 'kas nemoka savosios kalbos, tas negali tikrai mylėti savo tėvynės." Lietuvių kalboje jis buvo tikras "revoliucionierius" ir savo kalboje jis įgijo "Vireliunizmo" vardą.

Ičiunėlių vienk., **Peliksas Sinkunas,** geografas, daugelio mokslo vadovėlių parašytojas, Gurnos dvarely—profesorius **Jurgis** Elisonas, dabar paskirtas Panevėžio mergaičių gimnazijos direktorium, žymus Lietuvoje zoologas.

Pačiame Kupiškio miestely užaugo žymi Amerikoje, Naujojoje Anglijoje artistė ir dainininkė **Unė Babickaitė.**

Po Kupos balas antis begainiodamas, prie Krasnavos vienkiemio gimęs, užaugo valdęs plačius Šiaurinio Kaukazo plotus komisarų pirmininkas Ekaterinodarė **Petras Balys.** Nors Petras buvo ir komisaras, tačiau patriotizmo jausmas jame buvo labai gyvas; jis palaikydavo savo tautiečius tremtinius ir kuomet grėsė jam mirties pavojus, Petras stengėsi patekti į Lietuvą. Kas jį pažinojo iš kupiškėnų, labai apgailestauja, kad Petrui Baliui buvo lemta žuti toli svetimoj šaly, neatnešus jokios naudos savo tėvynei, kurią jis neabejotinai mylėjo.

Pajuodupio kaime gimė ir užaugo tas pats Amerikos lietuviams žinomas, nebijąs niekam tiesos į akis pasakyti ir už tai "trukšmadario" vardą įgijęs **Daktaras A. L. Graičiunas,** turėdamas neišdildomą kupiškėnų budą, mylėdamas savo kraštą, uoliai dirba ir rupinasi Kupišky įsteigti "Laisvas kapines" ir Liaudies Namus. Jo pirmykštę, Kupiškėnų Bendro Klubo Amerikoje prezidento vietą dabar užima irgi kupiškėnas iš Aukštupėnų kaimo **Jonas Kulis.**

Kupiškio vardas tampriai surištas su kaikuriais istoriniais įvykiais.

1905 metų kovo mėn. 13 d. Lietuvos Socialdemokratų Pertijai vadovaujant ir žydams bundiečiams paremiant, Kupišky įvyko pirmoji Lietuvos valstiečių demonstracija su raudona veliava. Demonstracijos obalsis buvo "Šalin karą! Šalin caro valdžią! Tegyvoja socializmas!" Balandžio mėn. 27 d. jau buvo į Kupiškį atsiųsta kareivių rata (kuopa), bet ji negalėjo sustabdyti revoliucinio judėjimo. Tais metais Kupišky ir jo apylinkėj, Kazio Borutos žodžiais tariant, nekartą "žvangimas pančių verkė ant rugienų... "kazokais varomų, pančiais sukaustytų revoliucijos dalyvių.

Vokiečių okupacijos metu, Kupiškis buvo apskrities (kreiso) miestas.

Bolševikų laikais, Kupiškis buvo jų lizdas, jų centras—širdis.

1926 metais po gruodžio mėn. 17 d. perversmo buvo skelbiama; kad Tauragėj ir Kupišky ruošiami ginkluoti pasipriešinimai—sukilimai prieš naująją vyriausybę; buvo suimta ir kariuomenės Teismo teisiama 13 sukilėlių.

1927 metais Latvijos spauda rašydama apie naują sukilimą Lietuvoje, pažymėjo kad neva prasidėjęs Kupišky ir kad miestelis kanuolių šuviais sunaikintas; bet tai buvo tik sensacija.

Neveltui Kupiškis vadinamas "revoliucijos lopšėliu."

Dabar kupiškėnai nori atskleisti naują, Liaudies Namų kurimosi Lietuvoje, istorijos lapą; nors tarpe jųjų yra ir nesusitarimų, tačiau visos kliutys bus nugalėtos ir toji, taip sena svajonė įvykdyta.

Sakau "sena svajonė" ir ištikrųjų, Liaudies namas Kupiškyj pastatyti buvo svajota dar gerokai prieš karą; tas sumanymas tik dabar pradedamas realizuoti.

Dar 1923 metais, per kooperacijos šventę profesorius Povilas Matulionis pareiškė viltį, kad jis savo lėšomis gal galės palikti kupiškėnams atmintį, pastatydamas jiems Liaudies namus, tačiau budamas gyvas jis neįstengė to padaryti.

"Didesnio paminklo didvyriams nebus, kaip vykdymas jų idealo" sako proletarų poetas Julius Jononis; tad likusieji statysim jiems paminklą vykdydami idealus.

—Jurgis Žalnieriunas-Pingvinietis.

KOPUSTAI PIGESNI UŽ ŠIENĄ

Papilio turgely ypatingai daug priveža kopustų. Jų kainos labai žemos. Už kapą didelių kopustų galvų mokama vienas litas. Žydai perka kopustus ne maistui, bet pašarui. Girdi, karvių šerimas kopustais kainuojas pigiau, negu šienu.

Kiti žemės ukio gaminiai taip jau pigus. Rugių cent, moka 8 lit., sviesto klgr.—2.50 lt. ir t.t. Bet ir už žemas kainas retam pasiseka parduoti.

Amerikos Lietuviu Gyvenimas

Depresijos Mokslainės

Rašo J. S.

"Detroit News" dienraštis, Spalių 31 d., 1932 m., savo editoriale pasakė daug teisybės kaslink mokslo vertybės, palyginus su kriminaliniais nuostoliais, jeigu jaunuolis neturi progą siekt aukštesnį mokslą ir del tos priežasties jis tampa pastumėtas į kriminalinį kelią.

Tarp kito ka, dienraštis sako:

"...Yra tokių, taip vadinamų ekonomistų, kurie neapsimoka. Šimtas dolerių lėšuoja vaikino užlaikymas mokslainėje, o trys šimtai dolerių reikia sumokėt už vyro užlaikymą kalėjime. Tas palyginimas gana patikrina, bet numeriai neparodo nė mažą dalelę nuostolių, jeigu vaikinas nueina blogu keliu. Visas išlaidas ant policijos, teismų ir kitų pabaudos ir pataisos mašinų, kas susidaro iki bilijono dolerių, o kriminalinės nuoskriaudos prideda kitą bilijoną dolerių. Tuos visus pinigus sudėjus kruvon, tai bus tik maža suma, palyginus su visomis baisenybėmis kančių, širdperšų ir verksmų."

Šitas trumpas straipsnelis, labai daug pareiškia karčios teisybės, kuria šalies liaudis privalo susidomėt. Gerovėje, tai neturėtų rast sau vietą kriminalizmas kulturingoje ir turtingoje šalyje, ypatingai Š. Amerikos žmonijoje, vienok, čia kriminalizmas labai gausiai bujoja, rodosi, kad geriaus negu kitoj kurioj viešpatystėj per visą žemės skritulį.

Delko kaip kurie jaunuoliai netęsia mokslą, bet nukrypsta į kriminalinį liugyną, tai dienraštys nenurodo. Man rodosi, kad yra reikalinga netik apkalbėt mokslo vertybę palyginus su kriminališkais nuostoliais, bet pridera parodyt priežastis, ir patart kokiais budais tegalima jaunuomenę apsaugot nuo kriminalizmo, jeigu negalima sukrapštyt, ypatingai šiais laikais, tą mažą šimtdolerinę.

Suprantama, kad viena šimtinė apsimoka išleist ant mokslo, negu bilijonai dolerių eikvot kriminalinėms ceremonijoms ir įstaigoms. Bet štai kame dalykas—Vieną šimtą dolerių reikia užmokėt už mokslą pačiam studentui arba jo tėvui, o bilijonas dolerių gi, sumoka šalies visuomenė. Dabar aišku, kad šalies, kuri save pripažįsta kulturingiausia visame pasaulyje, nemurmėdama sumoka bilijonus dolerių ir juos išaikvoja kriminališkiems reikalams, bet daug murma, kuomet reikia palaikyt mokslo įstaigas. Na o jeigu reiktų studentus užlaikyt visuomeniškomis lėšomis kaip kad kriminalistai yra užlaikomi, tai taksų sumokėtojai sušuktų, kad tai yra "nežmoniška — kriminališka."

Kas metas mokslo sąlygos daromos vis sunkesnėmis — moksliškas laipsnis paaukštinamas ir laikas prailginamas. Mokestis už mokslą padvigubėjo, o taipgi ir pragyvenimas. Negana to, šalies biurokratai ir turtuoliai aprėpė beveik viską, apart mokslo, tai dabar jie siekia ir šitą eilinių piliečių jaunuomenės kulturinį šaltinį užtvenkt. Matomai, piniginei klesai žmonių labai sąžinę graužia, kad kiekvienas jaunuolis turi progą atsiekt aukštesnį mokslą ir juom pasinaudot.

Štai Darbo Sekretorius William N. Doak uždraudė svetimšaliam studentam valę kokį užsiėmimą, iš kurio pelnoma. Manau, kad tuom neužsibaigs — po metų ar kitų, jis privers ir savo šalies mokslo jaunuomenės idant ją prašalint iš mokslainės, todel, kad darbu užsiima. Mat darbas, pagal biurokratų sąžinės, nesiderina su mokslu.

Aukštesniųjų mokslų įstaigos šį metą parodo, kad nuo 3 iki 4 nuošimčių studentų skaitlinė su mažėjo. University of Illinois, net 1262 studentais mažiau negu jų buvo pereitą metą. Šimtai tukstančių studentų, kurie dar šį metą įstojo mokytis, labai nusiskundžia finansiniu trukumu, nors knygas ir drapanas perka vartotas, tačiau vargiai galės užbaigt mokslą.

Tuli geraširdžiai žmonės, matydami pavojų neturtingiems studentams, griebėsi juos gelbėt, bet tas tiek reiškia, kiek kad kibiras vandens įpylus į Atlantiką. Šitie labdariai pradėjo steigt, kai jie patis pavadino "Depression Colleges." Vieną įsteigė Dr. A. C. C. Hill Jr., Port Royol, Virginia, kur valstijos sekretoriaus pagelbininkas, William R. Castle ir Dr. John Henry Mc Cracken, narys American Council on Education, gelbsti vargšus studentus mokyt. O taipgi, čionai prisiglaudė keletas profesorių, kurie delei blogiaikio neteko vietų.

Studentai, vietoj sporto, užsiima medžiokle ir žuvavimu, iš ko turi sau maistą ir maitina savo mokytojus.

Kitą "Depression College" įkurė Natrona. Pa., bažnytiniame sklepe, kur 40 studentų pusbadžiaudami mokinasi ir džiaugiasi, kad ant tiek esą laimingais—turi nors tiesą mokytis. "Bet kaip šiurpu darosi pamislijus, jeigu tulas milijonierius išpirks mokslo patentą, tai tada niekas neturės tiesą, kad ir badaudamas, apiplyšęs ir ant senų knygų mokytis." Paika ar išmintinga taip svajot, vienok viskas galima padaryt šalyje, kurioje pinigas kalba ir pinigas tyli.

—J. S.

MUSŲ RECYVERIAI

Paskutiniuose laikuose mes suėjome į kontaktą su recyveriais. Daug musų norėtų žinoti ką recyveris reiškia, ir kokia yra jo galia.

Recyveris yra žmogus, neprigulintis prie to turto kuriam jis jį šeimininkauja. Jis yra paskirtas teismo. Teismas, turėdamas teisę ant nuosavybės, paskiria jį "manadžeriu tos nuosavybės iki teismas nuspręs kam ta nuosavybė priklauso."

Recyveris yra paskirtas del šitos priežasties: jeigu turtas yra užmorgičiuotas ir savininkas negali išmokėti nuošimčių arba principalę sumą, ant pareikalavimo vieno skolininko, tai teismas paskiria recyverį kaipo gaspadorium, kad visų skolininkų reikalai butų lygiai apginti ir kad vienas skolininkas negautų progos išnaudoti kitus skolininkus.

Recyveris tankiausiai yra paskiriamas kuomet nekilnojamo turto savininkas nepajėgia užmokėti morgičius. Taip pat paskiria jį likviduojant kompanijas, korporacijas, bankas ir spulkas. Recyveris yra vadinamas "ranka teismo." Recyveris nieko negali daryti be teismo autorizavimo, ir teismas niekados neautorizuoja jokių iškaščių išskiriant tas išlaidas, kurios yra recyverio ribose, pav.: teismas neautorizuoja recyverį daryti jokius pagerinimus ant nejudinamo turto, teismas neautorizuos recyverį išduoti "lease" ant ilgų metų, bet teismas autorizuos recyverį išduoti lease tam laikui, kol nuosavybė bus likviduota. Recyveris turi išduoti raportą ir parodyti ką jis nuveikė, kiek pinigų surinko ir kiek išmokėjo, o jeigu recyveris išleidžia daugiau pinigų kiek jam teismas autorizuoja, recyveris ypatiškai atsako už tuos iškaščius. Recyveris turi galią gauti užmokėjimą už savo darbą, ir pasisamdyti advokatą, kad jam patartų ar vestų formaliai dalykus. Visi šitie iškaščiai turi buti apmokama iš vadinamų "income" iš nejudinamo turto, tai yra, recyveris labai svarbią rolę lošia, tarpe namo savininko ir mortgage savininko arba, "gold bond" savininko. Kaip kada pasitaiko, kad šitas recyveris padaro klaidą, neprisilaikydamas teismo autorizavimo.

Jeigu jis peržengia tuos įstatymus jis buna nubaustas, taigi yra patariama kiekvienam namo savininkui, katras turi recyverį savo name, apsiziurėti, kad recyveris vestų dalyką pagal įstatymus.

—Advokatas Charles P. Kal

KĄ REIŠKIA "WRIT OF HABEAS CORPUS"

Suv. Valstijų Konstitucija sako, kad nuo žmogaus negalima atimti jo laisvę be tam tikro įstatymiško žygio, tas reiškia, kad jis turi buti išklausytas atidarytame teisme, prie teisdario ir prie prisiegdintos sudžios, ir tas žmogus turi pributi asmeniš kai ir turi teisę save ginti, ir legališku patarimu (su advokato pagelba) pareikalauti jam prigulinčių teisių.

Nepatenkintas teismo nusprendimu žmogus gali savo atsitikimą pavesti augštesniui teismui. Pakol tie teismai neišduoda savo galutinus nusprendimus jis paliuosuotas užstatant paranką, kas reiškia, kad kas nors turi gvarantuoti užmokėjimą paskirtos sumos pinigų, jeigu jis nepasirodytų teisme kuomet jam reikia pributi.

Įstatymas aiškiai sako, kad nuo žmogaus tegalima atimti laisvę, tik del geros ir įstatymiškos priežasties. Bet jeigu vistiek žmogus rastų save kalėjime konstitucija teikia jam privilegiją ieškoti liuosybės vartojant "writ of habeas corpus," arba, kalinio pareikalavimas teisman išieškoti priežasčių jo įkalinimo.

"Writ of habeas corpus" yra vienas iš svarbiausių apsaugų kuris priguli vyrui, moterei arba vaikui Suv. Valstijose, ir todel svarbu kiekvienam su juom apsipažinti. Anglijoj vartojamas jau per tukstantį metų ir paeina nuo senoviškų dienų, kuo met visi teismų rekordai buvo lotynų kalboje rašomi. Žodžiai reiškia **"turi pristatyti kuną...."** Yra įsakymas augštesnio teismo kalėjimo viršininkui arba kitam asmeniui, kuris sulaiko kitą žmogų, pristatyti prasikaltėlį teisme paskirtu laiku, ir turi prisilaikyti prie teisdario nusprendimo.

Bile žmogus, kuris tiki kad nuo jo neteisingai laisvė atimta gali reikalauti kad jį atvestų prie augštesnio teismo teisdario, ir jis jam paiškins kodel turi jį teismas paliuosuoti. Paprastai pats žmogus turi prašyti "writ of habeas corpus" bet ir kiti del jo ta gali atlikti. Vyras gali pareikalauti "writ of habeas corpus" del žmonos paliuosavimo, ir žmona del vyro. Nepilnametis vaikas irgi tėvams arba artimiems draugams paliuosuotas. Bet tas "writ ofhabeas corpus" nebus išduotas svetimam žmogui.

Galima atimti žmogaus laisvę kitokiais budais netik pasodinant žmogų kalėjiman. Kartais žmonės sulaikyti bepročių įstaigose arba privatiškose ligonbučiuose kur giminės juos padavė, ir nepaisant nieko, kuomet kas išgauna "writ of habeas curpus" jį turi teisme pristatyti.

Atsitikime ateivio, kurį immigracijos viršininkai įsakė išdeportuoti, jis privalo buti atvestas prie teismo jeigu tik giminės ar draugai išgavo "writ of habeas corpus" ir daugybė ateivių buvo šiuom budu paliuosuoti. Jeigu vaikas, nepilnametis prisirašo prie armijos arba laivyno, be tėvų leidimo tai tėvai gali išgauti jo paliuosavimą turint "writ of habeas corpus." Ir tas pats atsitikimuose kur vaikai nuo tėvų atimti.

Teismo nusprendimas turi buti pripažintas tik jeigu augštesnio teismo permainytas.

Daugumoj valstijų teisdariai "Appellate" teismų gali išduoti "writ of habeas corpus." Suv. Valstijų Augščiausias Teismas gali išduoti "writ of habeas corpus" kuris pripažintas visoje šalyje, bet valstijų teismai ir Suv. Valstijų distriktiniai teismai tik savo distriktuose.

—F.L.I.S.

Sveikatos Skyrius

Šį Skyrių Tvarko ir Prižiuri

Amerikos Lietuvių Daktarų Draugija.

NUOMARAS

Rašo: **Dr. V. A. Šimkus.**

Nuomarį kai kur vadina ir puolamąja liga, o moksliškai — epilepsija.

Veik kiekvienam kada nors teko matyti puolamosios ligos atsitikimą. Kas matė jų daug, lengvai galėjo patėmyti skirtumą. Vieni puolę elgiasi taip, o kiti kitaip. Jau net iš to aišku, kad puolamosios ligos rušių esti bent keletas. Tas įvyksta nuo įvairumo nuomario priežasčių.

Moksliškai nuomarį skirsto į sekamas rušis:

1) Fokalė (vietinė) bei Jacksoninė epilepsija.

2) Didžioji epilepsija (Grand Mal).

3) Mažoji epilepsija (Petit Mal).

4) Įvairus epilepstiniai antkričiai.

Ši klasifikacija padaryta sulig nuomario priežasčių ir ligonio elgesio laike epilepstinio ant kričio. Čia visų rušių neaprašysi. Pakanka didžiosios epilepsijos, nes kitos nuomario formos turi daug bendrumo ir panašumo su šita.

Epilepstikai, tai yra, žmonės sergantieji nuomariu, net liuosu laiku nuo epilepsijos antkričių, paprastai skiriasi nuo normalių žmonių savo bukle, pasielgimais. Jie buna pikti, žiaurus, keršto ingi, užsispyrėliai; greitai įsižeidžia; del niekų susijaudina; sveikas protavimas ir moralumas sumenkėję; dažnai ir fiziškai nusilpnėję.

Prisiartinant puolimo laikui pas vieną epileptiką įvyksta tokių persergėjimo ženklų, atmainų, pas kitą kitokių. Pradeda drebėti, jaučia kad darosi tai šalta, tai karšta; raumenys rtuk čioja, kruta; galva sukasi, skauda; betiksliai bėga, daužosi; pajaučia skaudėjimą poširdžiuose; kojos bei rankos smilksta, dygčioja; girdi nebutus garsus, skambėjimas, švilpavimus; jaučia burnoje skonį, lupomis skaninasi; nusiminsta nusigąsta, bei smagus pasidaro; veidai išblykšta bei paraudonėja; akys persimaino, ir su riksmu puola be sąmonės, ir visas sustingsta. Galva atmesta užpakalyn; kojos ištiestos; rankos sulenktos; akys išverstos; liežuvis, jei išlindęs, tarp dantų sukąstas ir kraujas bėga; kvėpavimas sunkus; veidai paraudonavę, pamėlynavę. Tokioje surakintoje padėtyj žmogus pasilieka apie pusę minutės. Pradeda tampyties, draskytiese ir kojom ir rankom, ir visu kunu. Galvą sukinėja iš vienos pusės į kitą; veidą iš kraipo, išsišiepia; akis vartalioja; dantim griežia; iš burnos putos eina. Tokie tampymasi tęsiasi nuo pusės minutės iki kelių. Tuo laiku, jei neprižiurima, sukandžioja, net nukanda liežuvį, kaip kada narius išsineria, kaulus susilaužo. Iš lėto tie tampymasi mažėja, sustoja, ir žmogus guli be sąmonės, miega. Miegas tęsiasi paprastai valandą, kitą. Pabudęs nieko neatsimena, nieko nežino kas su juo atsitiko; jaučiasi pavargęs, skaudus; galva apsvaigusi, sunki, skaudi.

Kitų formų epilepsija reiškiasi maždaug taip pat, tik kiek lėčiau, arba kaip kurių įvykių, reiškinių visai nėra.

Laike nuomario geriausiai yra palikti ligonį ramybėj, tai yra, nelaikyti, nes tas dar daugiau paskatina prie tampymosi. Žinoma reikia daboti, kad nepargriutų ant ko kieto, nes gali susižeisti. Kad apsaugojus nuo sukandžiojimo liežuvį, reikia įsprausti tarp dantų medžio ilgoką šmotą, arba kietai suvyniotą drabužį. Taip jau paliuosuoti drabužius, ypač apykaklę, batus, kad kraujo vaikščiojimas butų liuosas.

Patėmijus (priešpuoliminius) reiškinius rankoje, kojoje, kaip tai — trukčiojimus, judėjimus, reikia tvirtai užveržti tą koją ar ranką ir tokiu budu kai kada galima išvengti puolimo su visais toliau sekančiais įvykiais. Kai kada galima išvengti puolimo, kaip pradeda trukčioti ir veido raumenis, ką nors įdėjus į burną.

Gydymas šios ligos gan nesėkmingas, nes priežastys daugely atsitikimų nežinomos, tai jų ir pašalinti negalima. Bet kiek palengvinti galima su vaistais ir nustatant gyvenimo budą, darbą, poilsį, valgį. Maistas turi buti lengvas,—pienas, kiaušiniai, daržovės, fruktai, miltiški dalykai. Vengti mėsos, saldumo, krakmolų ir druskos vartoti kaip galima mažiau. Viduriai turi buti sveiki, išsituštinimas reguliaris, kasdieną. Miegoti reguliariai kas naktį, net valandą po pietų. Vonios, masažai labai naudingi. Vengti rupesčių, nemalonumų, supykimų, susibarimų ir kitų didelių susijaudinimų —vesti ramų gyvenimą.

Epilepsijos priežasčių labai daug, bet jos visos gan neaiškios. Epilepsija kilsta nuo smegenų iritacijos, slėgimo motorinėje (judėjimo centrų) daly. Smegenų tyrimai gan keblus, neprieinami, nes pasislėpę po storu kiaušo kaulu, o ir menkutėlis, numatomas ten dalykėlis, permaina ir tas jaudina smegenis.

Paveldėjimas turi didelės įtakos šioje ligoje. Neuropatų vaikai, kaip tai: silpnapročių, beprocių, pamišėlių, nervingų žmonių su įvairiais nervų suirimais daugiau palinkę prie epilepsijos, kaip sveikų tėvų vaikai.

Daug epileptikų paeina iš giminingo kraujo tėvų. Mat, čia jau toks gamtos patvarkymas —reikia maišyti gimines, kad neįvyktų vienpusiškumo, išsigimimo. Nieko ir stebėtino, kad iš giminingo kraujo tėvų gimsta išgamos. Juk turi buti menkos vertės žmogutis, silpnaprotėlis, kad jau nesusiranda sau numylėtinės biskį kur toliau savo giminių.

Tas pats ir su chroninių alkoholikų vaikais. Ir jie aukos epilepsijos ir kitų išsigimimų. Irgi nieko stebėtino. Jau reikia buti silpnutėliu žmogum, kad dieną iš dienos malšinti taip sakant kirminėlį alkoholiu. Tvirtos valios, gerų nervų žmogus, nelaimei ištikus, ar šiaip sau, gali padurnavoti kokį laiką, bet paliauja, randa ką tikslesnio gyvenime kad nusimalšinti.

Jau ką čia ir bekalbėti apie syfilitikų vaikus. Jie gali užgimti netik su epilepsija, bet su bile kokiais fiziškais ir protiškais nedatekliais. Tai jau taip yra. Už tėvų gerus laikus, nuodėmes ir apsileidimą vaikai nukenčia.

Yra daug ir užkrečiamųjų ligų, kuriomis besergant išsivysto nuomaris. Sekamos ligos žymėtinos: škarlatina, šiltinės, tymai, raupai.

Taip jau ir vidurių, gimtuvės netvarkumai, paskui gauta cukrinė liga, mažakraujystė, širdies, kraujagyslių ligos gali buti nuomario priežastim.

Nuomaris labai dažnai seka galvos sužeidimus, sutrenkimus. Tie galvos sužeidimai įvyksta nuo įvairių smarkių galvos palietimų, o laike sunkaus gimdymo nuo perdidelio spaudimo arba gelžių vartojimo.

Epilepsija gali pradėti sirgti bile kokiam amžiuje, tankiausiai tarp 10 ir 20 metų.

Geras Pavyzdis Musų Jaunuomenei ir Vadams

Rašo Vincas F. Jankauskas

"Sandaros" 49-tame numery tilpo Čikagos Vaikų Draugijos Jaunos Birutės gražus paveikslas, kuriame suskaičiau apie 60 labai maloniai išžiurinčių merginaičių ir vaikinų, rodos neturinčių daugiaus kaip 15 metų kiekvienas. Iš vienos pusės stovėjo panelė V. Stradomskaitė, dainų mokytoja, iš kitos "Sandaros" redaktorius M. Vaidyla, pagelbininkas šio atsižyminčio musų ateivystėję muzikos darbo dirvoje.

Jau pirmiaus buvo aprašyta kaip šių malonių jaunuolių maža draugijėlė laimėjo auksinę taurę varžybose su kitomis tautomis Čikagos mieste. Ir kas gi, buk jis lietuvis ar kas kitas, negalėtų pasidžiaugti šių vaikučių ir jų vedėjų darbu? Geram Lietuvos sunui ir gerai duktei kuteno širdį kuolabiausiai, kad jų antroji karta Amerikoje sugyvena tarp savęs ir užsiima tuo pavyzdingai naudingu darbu, kada kitų tautų toji karta, kaip lenkučiai, žydukai, italionukai ir net airiukai Čikagoje, Milwaukee, Detroite, Clevelande, Buffalo, New Yorke, ir kitur Amerikoje eina visai atbulais keliais, apleisdami šiuos musų vaikučių gražius darbus, užsiima tankiai plėšimais, užmušimais, grobimais, "riaketais" ir kitais nemoraliais dalykais.

O mums pažangiems Lietuvos tėvynainiams SANDARIEČIAMS ypatingai smagu kad musų laikraščio redakcija ir musų sriovės veikėjai išgali savo menkomis jėgomis globia ir skiepina tą brangų ir geistiną savo tautai jausmą musų jaunuomenėje. Tikrai, mes didžiuojamės ta musų jaunuolių maža gniaužtele ir tuomi kad ji pralenkė savo gabumu dainose visas kitas to didelio miesto tautas, gaudama pirmą vietą ir auksinę taurę.

Vietoje kelti ir sėti vien tik nesutikimą ir viens kito neapykantą savo darbais ir laikraščiais, daug maloniaus butų kad šiuo pavyzdingu veikimu užsiimtų ir kitos musų organizacijos, ypatingai čion kalbu tiems stipriems ir didžiuliems, susivienijimams, ir musų "politikieriams". Visos SLA. kuopos didesniame mieste galėtų įsteigti dainavimui, šokiams, sportui, susidraugavimui ar pagalbai pašvęstas draugijėles. Dauguma, o gal ir visi tie nesutikimai tarp musų žmonių paeina vien tik iš tos priežasties kad jie neturi ką bendro veikti, ypatingai veikti bendrai kulturingus ir naudingus visiems dalykus, kuriais kas vienas įdomautųsi ir galėtų juos remti ar juose dalyvauti.

Neseniai teko man matyti panašų jaunutėlių vaikinų burelį iš Austrijos miesto Vienos, kurie su savo giedojimais važinėja po visą pasaulį. Ši draugija labai sena ir ji išauklėjo svietui daugelį kuožymiausių muzikantų ir kompozitorių. Ji gali dabar pasirinkti geriausius balsus ir geriausius talentus vaikučius visoje Europoje.

Kad paskatinti šį naudingą vaikučių ir jų vedėjų darbą, ateinančio SLA. seimo rengėjai galėtų pakviesti "Jaunąją Birutę" vienai dienai ir tuomi duoti progą ją girdėti visiems delegatams. Iš savo pusės, "Birutė" galėtų pakeliui prirengti koncertus kituose miestuose.

TIKĖSIT AR NE

Rašo M. M.

Jeigu šeimoje, draugijoje ar šalyje yra kas blogo, tai tik todel, kad mes nemokame arba negalime sutverti aplinkybių, kurios pakeistų blogą geru. Jeigu žmonija galėtų pasekti gamtiškus veiksmus, pasaulis butų daug malonesnis kiekvienam žmogui.

o-O-o

Nors plačiai pasireiškusieji technokratai pranašauja Amerikoje dar blogesnius laikus, vienok praktiškas gyvenimas rodo ką kitą—reiškiasi gerbuvio grįžimas. Nors, sakoma, eina labai lėtu tempu, bet gerojon pusėn. Todel ir tenka manyti, kad ši depresija pasauliui galo nelemia. Let's hope so.

o-O-o

Tik po šešių metų mums tenka patirti, kad gruodžio 17-tos dienos perversmas Lietuvoje buvo "reikalingas." Net ir atsakomingieji už įvykintą perversmą asmenys nedrįsta taip drąsiai aiškinti perversmo "reikalingumą," kaip kad daro kapt. Jurgėla. Jeigu tokių žmonių buvo net aukštose kariškių uniformose, tai mums suprantama, kad perversmas buvo reikalingas, tik ne ten kur jis įvyko.

Taylorville mieste vėl liejasi kraujas. Kova prasidėjo mainierių tarpe rugpiučio mėn., kuomet kompanija sumažino mokesnį. Viena grupė darbininkų sutiko numušti algas, o kita priešinasi. Pirmiaus kova ėjo tarpe darbdavių ir darbininkų, o dabar darbininkai kovoja savo tarpe.

Kurie bus laimėtojai, sunku pasakyti. Tvarkos palaikymui yra iššaukta nacionalė milicija.

Chicagoje

STASIO RIMKAUS KONCERTAS

Įvyksta Ned., Sausio 15 dieną, Lietuvių Auditorijoj.

Dainininkas-baritonas Stasys Rimkus yra plačiai žinomas Chicagos lietuviams. Mes ne kartą su malonumu klausėmės jo gražaus baritono balso lietuviškuose parengimuose bei per radio. Dabar mes matome, jis rengiasi duoti savo koncertą, kuris įvyks Sekmadieny, Sausio 15 d., Lietuvių Auditorijoj, 3133 So. Halsted st., 7:30 val vak. Jeigu mes nekartą gėrėjomės jojo dainomis, tai neabejoju, kad įvertindami jojo trusą, mes skaitlingai atsilankysime į jojo koncertą—paremsime ir priduosime jam daugiau energijos darbuotis muzikos srityje ir tuomet mes galime buti tikri, kad jis dar nekartą mums padainuos ateityje. Parodykime, kad jis turi daug draugų, kurie įvertina pastangas siekti prie aukštesnio išsilavinimo muzikos-dainos srityje patarnavimą įvairiuose viešuose parengimuose.

Apart jo paties, dalyvauja dar sekančios lietuvių muzikalės pajėgos: plačiai žinoma smuikininkė p-lė Valerija Čepukaitė; p. A. Kaminskas, tenoras; ponia A. Zabukienė, soprano ir plačiai žinoma balerina-šokėja Marytė Griniutė, kuri yra pasižymėjus net ir amerikonų tarpe. Taipgi dalyvauja ir Birutės choras ir vyrų kvartetas, kuriame yra p. Stogis, p. Ažukas, p. Kaminskas ir patsai p. Stasys Rimkus, vadovaujant p. Mikui Yozavitui.

Taipgi draugai ir visi lietuviai nepamirškite virš paminėtos dienos ir atsilankykite į šį p. Stasio Rimkaus koncertą.—**Rep.**

GRAŽI NAUJŲ METŲ LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA

Praeito antradienio vakare, leidžiama lietuvių radio programa, iš stoties WGES, tikrai davė gražių įspudžių šių programų klausytojams, nes ji susidėjo iš rinktinių dainelių, gražios muzikos ir įdomių kalbų, pritaikintų del Naujų Metų.

Šį sykį dainavo J. Romanas, ponia E. Bartush, O. Skeveriutė, A. Čiapas, "Peoples radio duetas ir kvartetas." Jų parinktos dainos ir jų sutartinai išlavinti balsai, žavėjo netik lietuvius klausytojus, bet lygiai ir kitataučius (apie ką esu girdėjęs didi pagyrimą ir nuo iktatučių klausytojų), o švelni muzika kuri girdėjosi šiame programe, taipgi buvo parinkta ir gerai pritaikinta programui.

Prie muzikos ir dainų buvo ir įdomių kalbų. Kalbėjo Daktaras Adomas Yuška, M. D. ir Antanas Zymontas, o pasaulio Keliauninkas, Čalis Kepurė, pasakė daug įdomių žinių ir skanių juokų iš Naujų Metų ir senų metų įspudžių. Pagaliaus programo vedėjas paminėjo žingeidžių bargenų, kurie dabar yra siulomi Peoples Furniture krautuvėse, Sausio mėnesio išpardavime, kas beabejonės yra labai svarbu tiems, kuriems reikia ką nors pasipirkti del namų.—**Tautietis.**

ŽODIS APIE CHICAGOS LIET. MOTERŲ KLIUBĄ

Chicagos Lietuvių Moterų Kliubas yra daugeliui žinomas, bet nedaug yra kam žinoma jų darbai. Kodel? Todel, kad musų spauda permažai tekalba apie jųjų darbus—ypač labdarybės darbus. O. rodos, yra nemažai ką pasakyti.

Šiam kliube priklauso apie 50 vietos inteligenčių moterų. Šio kliubo tikslu vra ne teikti kokią nors pašalpą savo narėms, bet gelbėti biednuomenei. Jųjų tradicinis darbas, tai teikimas Kalėdines dovanas neturtingoms šeimoms, kurių jos išduoda kas metai apie $200.00 vertės. Taipgi jos teikia nuolatinę pašalpą neturtingiems lietuviams nuo $25.00 kas mėnuo. Tai yra milžiniškas labdarybės darbas, kokį vargiai kuri kita lietuvių draugija Amerikoje gali atlikti.

Prieš praėjusias Kalėdas jos taip pat išdalino desėtkus "basketų" sumoje kelių šimtų dol. bedarbių-neturtingųjų šeimoms kaipo Kalėdinę dovaną. Taipgi jos yra išreikalavusios pagelbą daugeliui lietuvių šeimoms iš valdiškųjų bei labdarybės įstaigų. Tai yra tikrai motiniškas pagelbos teikimas, kurį tegali įvertinti tik tie, kuriems tokia pagelba yra reikalinga, ir kurie ją gavo ir gauna.

Iš kliubiečių daugiausiai darbuojasi specialės "Labdarybės Komisijos" pirmininkė ponia Pivarunienė, ponia Kielienė, ponia Stankunienė, ponia Adomaitienė ponia Kliaugienė ir kitos. Taipgi daug darbuojasi kliubo pirm-kė p. Gugienė. Vienas dalykas šio kliubo narių tarpe yra pastebėtinas, tai neapsakoma sątaika. Gal but todel ir sekasi joms nuveikti tokius didelius labdarybės darbus. Užtai tenka pasveikinti Chicagos Lietuvių Moterų Kliubo nares ir palinkėti joms nenuilstančiai darbuotis ir teikti pašalpą neturtingoms lietuvių šeimoms, kol tokia pašalpa bus reikalinga.—**Rep.**

PADĖKOS ŽODIS SANDAROS 25-TAI KUOPAI

Tariame nuoširdų ačių viršminėtos kp. nariams už apdovanojimą mus gardžiais valgiais Kalėdų laike. Tai buvo vienintėlė draugija, kuri atjautė musų šiandieninę padėtį. Už tai mes linkime jai augti nariais ir stiprėti finansiškai. Su pagarba,

Bručų šeimyna.

KALĖDŲ EGLAITĖ BRIGHTON PARKE

Jaunosios Birutės skyrius turėjo šaunią pramogą.

Tur but pirmą syk šios kolonijos istorijoj įvyko panašus Kalėdų vakarėlis musų vaikams ir suaugusiems.

Pastangomis A. L. T. Sandaros 77 kp., ketvirtadienį, gruodžio 22, Jaunosios Birutės skyrius Brighton Parke turėjo gražią Kalėdų Eglaitės pramogą. Dainų mokytoja, p. A. Zabukienė patiekė įdomią programą, o p. M. Kolalienė, p. D. Pivaronas, p. Jagielienė aprupino užkandžiais ir dovanom. Tai pilnoj prasmėj karališka puota musų vaikučiams.

Kuomet mažieji pavargo bešokdami ir žaisdami, tai jų vietas užėmė suaugę ir "programa" tęsės iki vėlumos.—**Tėvas.**

IŠ AM. LIET. DAKTARŲ DRAUGIJOS SUSIRINKIMO

Pirmininku pasilieka Dr. Zalatorius; vice-pirmininku išrinktas Dr. Poška.

Pereitą penktadienį įvyko Amerikos Lietuvių Daktarų Draugijos susirinkimas, kuriame apart kitų draugijos bėgančių reikalų, tapo išrinkta ir nauja valdyba 1933 metams.

Susirinkime dalyvavo virš 20 daktarų. Į valdybą tapo išrinkti šie nariai: Dr. P. Z. Zalatorius—pirmininkas; Dr. I. Poška—vice-pirmininkas, Dr. G. I. Bložis—sekretorius, Dr. K. C. Kliauga—iždininkas. Apšvietos Komisijoj pasilieka keturi seni: Dr. Biežis, Dr. Drangelis, Dr. Dundulis, Dr. Kliauga ir tapo darinkta du nauji nariai: Dr. Poška ir Dr. Bložis.

Taipgi, kaip matome, valdyboje įvyko maža permaina. Į vice-pirmininkus — vietoje Dr. M. T. Strikolio, išrinktas Dr. I. Poška.—**Rep.**

IŠ APŠVIETOS SUSIRINKIMO

Išrinkta Nauja valdyba 1933 metams.

Pereitam Antradieny, Sausio 3 d., Sandaros svet., Liet. Mot. Apšvietos Drg. laikė savo susirinkimą, kuriame apart kitų draugijos bėgančių reikalų, išrinko ir naują (pusiau seną) valdybą 1933 metams. Į valdybą įeina sekamai:

Pirm.—M. Zolpienė;
Vice-pirm.—M. Shultz;
Sekr.—A. Buchinskienė;
Fin. Sekr.—M. Viščiulienė;
Ižd.—A. Valaničienė;
Iždo globėjos: Z. Puniškienė ir K. Jakubkienė;
Maršalka—V. Oriučienė;
Knygė—M. Baronaitė;
Daktaras kvotėjas — Dr. S. Naikelis.

Kadangi laikai prasti, tai ir veikimo didelio negalima laukti. Bet kadangi naujoji valdyba susideda iš gan energingų narių, tai jos suras galimybių veikimui. Linkėtina gerų pasekmių.

—**Rep.**

BRIGHTON PARK

Jaunosios Birutės skyriaus naudai Bunco Party, programas ir šokiai.

Rupesniu vietinės Sandaros 77 kuopos šeštadieny sausio 14 dieną rengiama gražus šeimyniškas vakarėlis p. Kolalių namuose 2547 W. 47th Street.

Pelnas nuo šio vakarėlio skiriamas Jaunosios Birutės naujai sutverto skyriaus naudai. Komisija iš p. Kolalienės, p. Jagielienės ir p. Kungis žada surinkti daug gražių dovanų "bunco" lošėjams. Kadangi vakaras jau nebetoli, tai butų gerai, kad kiekvienas bilietų nusipirktų iškalno. Bilietas labai pigus—tik 25 centai visam vakarui.—**Rep.**

West Side

KUDIRKOS DRAUGIJA

Priešmetinis narių posėdis įvyko šeštadienio vakare, 10 d. šio mėnesio.

Manau, kad visuomenei bus įdomu žinoti šis-tas apie šią draugiją.

Kudirkos draugija arba Kudirkinė (kaip ją westsaidiečiai vadina) yra perkrikštyta Dr. Vinco Kudirkos draugija (žemiau pamatysite kodel įvyko krikštas—**koresp.**), kuri gyvuoja jau nuo 1909 metų ir netolimoj praeityj buvo viena iš veikliausių ir pažangiausių Wetsaidės draugijų.

Jos iniciatyva buvo įkurta westsaidėje viešai knygynas, bet, dėja, neilgai westsaidiniai ja galėjo naudotis, nes užėjus pasauliniam karui Dr. Vinco Kudirkos draugijos veiklesni nariai likosi mobilizuoti, vieni pašaukti karan o kiti vėl kitų aplinkybių buvo priversti prasišalinti.

Išsisklaidžius veikėjams ir knygynas nustojo gyvavęs, ir taip, laikui bėgant, įvyko radikalė permaina pačioje draugyjoje, vietoj taikaus budo veikėjų atsirado darbininkiško nusistatymo intrigantų, kuriems rupėjo tik "Vilnies" labas, nežiurint kad draugija turi iš to nuostolių.

Negana to, kad visus spaudos darbus, kaip tai plakatus, kvitas ir įžangos bilietus "Vilnyj" spausdino, bet, kad padarius "Vilniai" didesnį biznį, jie nutarė duoti atspausdinti naują konstituciją ir mokesčių knygelę, nežiurint, kad konstitucijoj nieko negalima buvo surasti taisytino, išskiriant, kad draugijos vardas jiems pasirodė perilgas. Taigi, pasinaudodami senesnių narių nerangumu.

Draugija už tą darbą užmokėjo "Vilniai" $85.00, o dabar jie vėl nori net pačią draugiją prijungti prie bolševikiško susivienijimo, bet vargiai tas jiems pasiseks.

Dabar grįšime prie draugijos posėdžio. Buvo skelbta per atvirutes, kad posėdis prasidės 7:30 val. vakare, Paliulio svetainėje, 2422 W. 23rd Pl., bet pradėjome tik 8:30 dalyvaujant septyniolikai narių, o draugija turi pilnai užsimokėjusių narių—75, kaip sekretorius aiškina.

Pirm. Strazdas atidarė posėdį, sekr. Gelgaudas perskaitė trumpoj formoj nutarimus iš pereito posėdžio, iš ko paaiškėjo, kad draugijos valdyba veda derybas kas link susivienijimo su kita panašia draugija, kad išvengus visiško pakrikimo.

Pirmininkas perstatė tris draugijas su kuriom jie vedė derybas kaslink susivienijimo. Pasikalbėjimas buvo su šiomis draugijomis: Darbininkų Susivienijimu, Keistučio Kliubu ir Savitarpinės pašalpos. Paskutinę Pirm. rekomendavo kaipo tinkamiausią, prie kurios Dr. Vinco Kudirkos draugija galėtų prisijungti.

Išgirdę tokią rekomendaciją, musų bolševikai visi sykiu sukilo ir kad pradės jį kolioti: parsidavėliu, išdaviku ir t.t. Jie rėkė: "Kam mums eiti prie "ponų"," kuomet mes turime darbininkišką susivienijimą.

Nuo 8:30 val. ligi 11:30 negalėjome išrišti susivienijimo klausimo. Dar kol buvo kalbama apie "Darbininkų" Susivienijimą arba aukščiausią prieglaudą, bolševikai sėdi, bet kaip tik kas užsimins apie kokią tautišką draugiją, tai ir vėl kyla lermas. Todel ant galo nutarėme šį reikalą užbaigti ant metinio posėdžio.—**Senas narys.**

JONUI BUČINSKUI MIRUS

Nukrito uždanga ir gęsta
Gyvybės menkas žiburys.
Likimo valanda išspręsta
Ir nesuskaitomas burys,

Slaptoj šešėlių karalijoj,
Sau brangų svečią pasitinka.
Ir šioj naujos buties brolijoj,
Kur amžiai it sekundos slenka
Ribų gyvenimas netenka.

Tenai jo laisva siela ilsis
Tylioj lopšinėj užmiršties.
Ten jis svajos ir lauks ir melsis
Draugus sutikti praeities.
Mums darbas; jam ramybė lemta;
Kiti sapnai jau jį liuliuos;
O linksmai šypsančioji gamta
Prie kapo amžinai žaliuos.

—V. G.

KONCERTAS GIMNAZIJOJ

Jurbarkas. Vietos gimnazijos Pedagogų tarybos ir tėvų komiteto pastangomis buvo surengtas vakaras—koncertas. Gryno pelno virš 1000 litų. Visas pelnas skiriamas neturtingiems mokiniams už mokslą užsimokėti.

Garsinkitės "SANDAROJE"

Sausio Mėnesio
BARGENAS

ŠIS GRAŽUS ELEKTRIKINIS RADIO PILNAI ĮRENGTAS
Kaina Tik
$14.75
Galima pirkti ant lengvų išmokėjimų—
Taipgi pilnas pasirinkimas visų 1933 metų modelių RCA VICTOR, SPARTON, MaJESTIC, STEWART WARNER, CROSLEY, PHILCO, ATWATER KENT, ZENITH ir kitų.
Matykite Tuojaus
PEOPLES FURNITURE CO.
Krautuvėse
2536-40 W. 63rd St.
Corner Maplewood Ave.
4177-83 Archer Ave.
Corner Richmond Street
Chicago, Ill.

REMKIME SAVUOSIUS

Gerbiami Sandariečiai ir "Sandaros" skaitytojai, remkime tuos biznierius ir profesionalus, kurie garsinasi "Sandaroje" nes mes tik vienas kitą remdami ir kooperuodami pergyvensim šią depresiją ir susilauksim geresnių laikų.

SANDAROS RED. ir ADM.

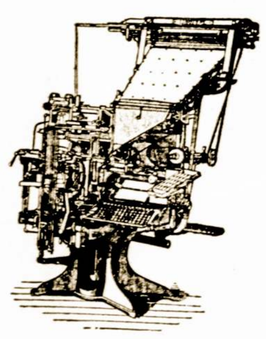

SANDAROS SPAUSTUVĖ

spausdina draugijoms ir pavieniams žmonėms įvairius spaudos darbus: laikraščius, knygas, konstitucijas, programus, tikietus, visokias blankas draugijoms, laiškams antgalvius, konvertus ir tt.

Spaudos darbus padarome greitai ir gražiai. Reikale spaudos darbų, kreipkitės į Sandaros spaustuvę adresu:

3227 So. Halsted St. Chicago, Ill.
Tel. Calumet 3277

MUZIKOS MOKYKLA

Duodu piano lekcijas prieinamomis sąlygomis ir, reikalui ėsant, — atvažiuoju į namus. Deliai platesnių informacijų kreipkitės pas

VERĄ STRADOMSKAITĘ
3357 So. Morgan St.
Tel. Yards 6120.

GRABORIAI

Telephone Republic 3100

J. J. Bagdonas
Simpatiškas, Populiarus ir pigus Lietuvių Graborius. Liudėsio valandoje pašaukite mane.
2506 West 63rd St. Chicago

Tel Yards 1138
Stanley P. Mažeika
LIETUVIS GRABORIUS

Automobilius galima gauti visokiems reikalams.
3319 Auburn Av., Chicago

ADVOKATAI

CHARLES P. KAL.
ADVOKATAS
Mieste Ofisas
140 N. Dearborn St., Room 706
Phone State 4690
South Side Offisas
756 W. 35th St., netoli Halsted St.
Phone Boulevard 5913

JOSEPH J GRISH
Lietuvis Advokatas
4631 So. Ashland Ave.
Tel. Boulevard 2800
Rez. 6515 So. Rockwell St.
Rel. Republic 9723

A. A. SLAKIS
ADVOKATAS
Mieste Ofisas 77 W. Washington st
Room 905 Tel. Central 2978
Valandos: 9 ryto iki 4 po pietų
Vakarais: Utarn., Ketv., ir Subatos — 6 iki 9 val.
4145 Archer Avenue
Tel. Lafayette 7337
Namų Tel. Hyde Park 3395

Phone Franklin 2460
LEONAS S. MIKELONIS
ADVOKATAS
10 South LaSalle Street
Vakarais nuo 6 iki 9 valandą
3315 South Halsted Street
Telephone Boulevard 3697

A. A. OLIS
ADVOKATAS
100 N. La Salle St., Room 2221
Telephone Randolph 0332
Val.: nuo 9 ryto iki 6 v. vak.
3241 South Halsted Street
Telephone Victory 0562
7—9 vak. apart Panedėlio, Seredos ir Pėtnyčios

DAKTARAI

A. K. Rutkauskas, M.D.
4442 South Western Avenue
Tel. Lafayette 4146

Dr. C. Kasputis
DENTISTAS
Grįžo iš Europos ir vėl praktikuoja senoj vietoj.
VALANDOS: 10-12 A. M., 2-6 P. M. ir 7-9 P. M.
Sekmadieniais, ketvirtadieniais pagal susitarimą
3335 So. Halsted Street
Tel. BOULEVARD 9199

DAKTARAI

Dr. Karl Nurkat
(NURKAITIS)
Akiniai pritaikomi mokslišku budu

2437 W. 69th Street
Tel. Grovehill 2242

Phone Hemlock 2061
DR. C. K. KLIAUGA
DENTISTAS
2420 W. Marquette Road
Naujo ofiso valandos:
Antradieniais, ketvirtadieniais ir šeštadieniais nuo 9 ryto iki 9 vakaro. Senas ofisas 1821 Halsted St.
Val: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais nuo 9:30 ryto iki 8 val. vak.

Tel Republic 2266-Hemlock 2010
DR. K. DRANGELIS
DENTISTAS
2403 West 63rd Street
Kampas 63rd ir Western Ave.

PRANEŠIMAS
Dr. Margerio
Persikėliau į erdvesnę ir patogesnę vietą
3325 SO. HALSTED ST.
Valandos: nuo 10 ryto iki 2 po pietų ir nuo 6 iki 8 vakare.
Šventadieniais nuo 10 iki 12
Phone Boulevard 8483

Phone Canal 6122
DR. S. BIEŽIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2201 West 22nd Street
(Cor. Leavitt St.)
Val.: nuo 1 iki 3 ir nuo 7 iki 8 v. v.
Ned. ir Seredomis pagal sutartį.
Rez.: 6628 S. Richmond St.
Tel. Republic 7868

DR. P. Z. ZALATORIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Ofiso Valandos:
10:30 iki 12 v. rytais
1 iki 3 val po pietų
6 iki 9 val. vakarais.
Sekmadieniais: 9 iki 12 v. rytais
Ofisas:
1821 So. Halsted Street
Telefonas Canal 0257
Rezidencija:
6600 So. Artesian Avenue
Telefonas Prospect 6659

DR. M. T. STRIKOL'IS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
OFISAS:
4645 S. Ashland Ave.
Ofiso valandos nuo 2 iki 4 ir nuo 6 iki 8 val. vak. Nedėliomis pagal sutartį.
Ofiso Tel.: Boulevard 7820
Namų Tel.: Prospect 1930

Phone Victory 7188
DR. M. ZILVITIS
DENTISTAS
3243 South Halsted Street
CHICAGO, ILL.

Telefonai: Boulevard 5913
ir Boulevard 5914
DR. S. NAIKELIS
Gydytojas ir Chirurgas
Valandos
Nuo 2 iki 4 ir nuo 7 iki 9
Nedėliomis pagal sutartį
756 W. 35th Street
N. E. kampas 35th ir Halsted Street

Phone Victory 2514
DR. A. J. ZIMONTAS
SENJAUSIAS LIETUVIS DENTISTAS
3252 South Halsted Stree

Phone: Grovehill 1595
Ofiso Valandos:
Nuo 9 iki 11 ryto
Nuo 2 iki 4 dieną
Nuo 7 iki 9 vakare.
DR. A. L. YUŠKA
Gydytojas ir Chirurgas
2422 West Marquette Road
Cor. 67th St. ir Artesian Ave
CHICAGO, ILL.
Šeštadieny ir trečiadieny po pietų pagal sutarimą.

Dr. Suzan A. Slakis
Specialistė Moterų ir Vaikų Ligų
4145 Archer Avenue
Val. 10 iki 12 ryto; 4 iki 6 popiet
Seredomis ir nedėliomis pagal Susitarimą
Ofiso Tel. Lafayette 7337
Rez. Tel. Hyde Park 3395